

Bir Güvercinde Ensefalomalasi Olgusu

Yusuf GÜL, Murat DABAK, Mustafa İSSİ
Fırat Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Elazığ - TÜRKİYE

Geliş Tarihi: 21.03.2000

Özet : F.Ü. Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniğine muayene ve tedavi için getirilen bir güvercinde saptanan ensefalomalasi olgusu takdim edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Güvercin, Ensefalomalasi, Vitamin E.

A case of Encephalomalacia in Pigeon

Abstract : In this report, a case of encephalomalacia in a pigeon brought into the Clinic of Internal Medicine (Firat University, Faculty of Veterinary Medicine - Elazığ - TURKEY) for examination and treatment is presented.

Key Words: Pigeon, Encephalomalacia, Vitamin E.

Giriş

Kuşlarda sinir sistemi hastalıkları içerisinde en çok görülenleri beyin lezyonlarıdır. Beyin hastalıkları da ensefalitis'ler (viral ve bakteriyel enfeksiyonlar, mantarlar, paraziter hastalıklar), nutrisyonel ve toksik ensefalomalasi'ler ve fonksiyonel ensefalopati'ler şeklinde üç ana bölümde incelenir (1).

Nutrisyonel ve toksik ensefalomalasi'ler, bir başka ifadeyle sinir sisteminin dejeneratif değişiklikleri kimyasal, bitkisel ve hayvansal zehirlenmeler yanında özellikle vitamin yetersizlikleri sonucu oluşmaktadır (1). Vitamin yetersizlikleri de yemlerde vitaminlerin eksik olması nedeniyle primer veya emilim ve kullanımdaki yetersizlikler sonucu sekonder olarak gelişir. Kuşlarda özellikle A, D, E, C ve B kompleks vitamin yetersizlikleri görülmektedir. Özellikle E vitamini yetersizliği nutrisyonel ensefalomalasi'ye neden olmaktadır (1, 2).

E vitamini yetersizliğinde başın bükülmesi, ataksi, etrafında dönme, opistotonus, torticollis, nadiren de spazmlar gibi semptomlar görülür (1, 3). Yem alımı ve su içme ciddi olarak etkilenir ve kuşlar hızlıca kilo kaybeder, tamamen takatsızlık ve sonuçta ölümler gözlenir. Hafif olaylarda düzensiz hareketler ve denge bozukluğu görülen tek semptom olabilir (4).

Vitamin E yetersizliğine bağlı olarak oluşan ensefalomalasi'ler vitamin E'nin yemlere katılması veya

parenteral enjeksiyonuyla sağaltılabilir (2). Sağaltımın başarılı olması serebellum'daki değişikliklerin derecesine bağlıdır. İlerlemiş olaylarda sonuç elde edilemez. Sağaltımda vitamin E ve selenyumun birlikte verilmesi başarıyı artırmaktadır (5, 6).

Son yıllarda ülkemizde ve bölgemizde özellikle ev kuşlarına olan ilginin artması nedeniyle bir ev güvercininde saptadığımız "ensefalomalasi olgusunun" yayınlanmasının faydalı olacağı kanısındayız.

Materyal ve Metot

Materyalimiz, 18 Mart 1999 tarihinde muayene ve tedavi için F.Ü. Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniği'ne getirilen, çarpma sonucu boynu büküldüğü sanılan, maverdi renkte, bağı yanık (göğüs bölgesi parlak) paçalı ve taklacı erkek bir güvercindir.

Hastanın genel klinik ve parazitolojik muayenesi yapılmış, özellikle de başın muayenesinde makroskopik olarak hiçbir bulguya rastlanmadığından nutrisyonel ensefalomalasi olabileceği düşünülmüş, E vitamini uygulanarak tedaviden teşhise gidilmiştir. Bu amaçla klinikte müşahadeye alınan ve 310 gr gelen hastaya 8 gün süreyle insulin iğnesiyle (ilk 4 gün sabah ve akşamları 3.1 mg, son 4 gün ise sadece sabahları 3.1 mg) göğüs adalesi içine vitamin E (Evigen, amp.*) yapılmıştır.

*: Aksu Farma, beher ampül (2ml) 300 mg dl-Alfa Tokoferol Asetat (vitamin E) içerir.

Hastanın önünde devamlı temiz su ve yem bulundurulmuştur. Müşahade süresince yem olarak buğday tanesi, yeşil ot, marul ve maydanoz verilmiştir.

Olgunun Tanıtımı

Anamnezden hasta güvercinin getiren şahsa ait olmadığı, hastanın tahminen 2 - 3 günden beri merdiven boşluğunda kaldığı anlaşılmıştır. Yapılan klinik muayenelerde boyun bükülmesi ve başın üst kısmını yere dayama (tortikollis) (Şekil 1) ve dönme hareketleri gözlenmiştir. Hayvanın uçmadığı, hareket etmek istemediği, yeme ve içmenin olmadığı saptanmıştır.

Uygulanan tedaviden sonraki 2. günden itibaren hastanın su içmeye ve yemeye başladığı görülmüştür. 23 Mart 1999'da belirgin düzelmeler olduğu belirlenen hastanın önceleri yanına gidildiğinde boynunu döndürdüğü halde bu tarihten itibaren boynu döndürmediği ve günde en az 1 kez kanat çırpmağa başladığı gözlenmiştir. 25 Mart 1999'dan itibaren hastanın daha da düzeldiği, konduğu kutudan dışarı uçuşmağa başladığı, 1 metre kadar yüksekten bırakıldığında 3 - 4 takla attığı, fakat baş üzerine düştüğü, ancak 30 Mart 1999'dan itibaren aynı yükseklikten bırakıldığında 3 - 4 takla attıktan sonra ayakları üzerine düştüğü görülmüştür (Şekil 2).

Tartışma

Sinir sistemi hastalıklarının teşhisinin güç olduğu, tortikollis, uyku hali, korku huzursuzluk, saldırganlık, sağırılık, dönme hareketleri, spazm, opistotonus, baş

dönmesi, ataksi, sersemlik, parazis ve paralizis gibi terimlerin sadece semptom kompleksini tanımladığı, teşhisi kolaylaştırmadığı, ancak sinir sisteminde bir bozukluğun olduğunu gösterdiği, yine laboratuvar muayeneleri ve nekropsi bulgularının da sinir sistemi hastalıklarının çoğunda doğru teşhis koymaya yeterli olmadığı ifade edilmiştir (1, 4).

Anamnezden hastanın birkaç gün süreyle aç ve susuz kalması sonucu hastalığın aniden oluştuğunun anlaşılması, olguda tortikollis semptomunun gözlenmesi, klinik muayenelerde başta hiçbir traumatik lezyonun görülmemesi vitamin E yetersizliğine bağlı nutrisyonel ensefalomalasi'yi düşündürmüştür. Kan serumunda vitamin E analizi yapma imkanımız olmadığından vitamin E preparatlarıyla tedaviden teşhise gidilmiştir. Hastanın tedavisinden müspet sonuç alınması tanıyı desteklemektedir (2).

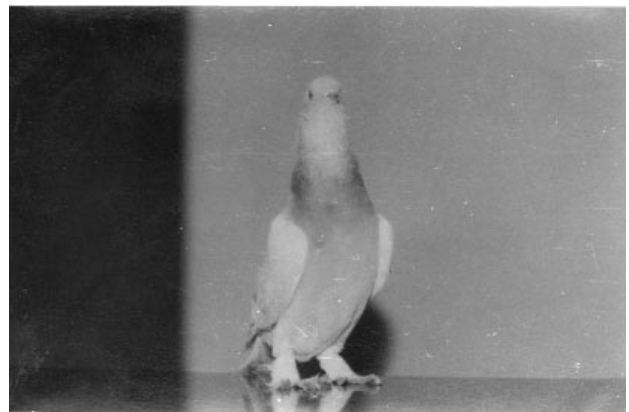
Literatürlerde (3, 4, 5), nutrisyonel ensefalomalasi olgularının genellikle civcivlerde ve hindi yavrularında görüldüğünün bildirilmesine rağmen güvercinlerde de oldukça sık görüldüğü (2, 6), bölgedeki kuşçuların menenjit olarak ifade ettikleri olayların da ensefalomalasi olabileceği kanısındayız.

Tedaviye erken safhada başlanması gerektiği, vitamin E preparatlarının yanında selenyum uygulamalarının da yararlı olacağı ifade edilmektedir (5, 6).

Sonuç olarak; güvercinlerde ensefalomalasi olgularının vitamin E uygulamaları ile tedavi edilebilirliği konusunda daha detaylı çalışmaların yapılması gerektiği kanısındayız.

Şekil 1. Tedavi Öncesi Güvercinin Görünümü

Şekil 2. Tedavi Sonrası Güvercinin Görünümü

Kaynaklar

1. Petrak, M.L.: Diseases of Cage and Aviary Birds. Lea & Febiger, Philadelphia, 1969.
2. Wilson, T., van Dreumel, A.A., Lun, A. and Young, L.G.: Avian encephalomalacia in Barbados, West Indies: a description of spontaneous field cases with feed analyses. Trop. Anim. Health. Prod. 1978; 10, (2): 111 - 117.
3. Ficken, M.D., Cumminigs, T.S. and Wages, D.P.: Cerebral encephalomalacia in commercial turkeys. Avian Dis. 1993; 37, (3): 917 - 922.
4. Anon.: Vitamin E Deficiency in Poultry. F.Hoffmann - La Roche & Co. AG. CH - 4002 Basel, 1983.
5. Arda, M., Minbay, A., Aydın, N., Akay, Ö. ve İzgür, M.: Kanatlı Hayvan Hastalıkları. Medisan Yayınevi, 1997.
6. Mutafov, L.: Encephalomalacia in partridges, quail and pheasants raised in warrens. Vet. Med. Nauki. 1979; 16, (2): 88 - 92.